

Validation of the Educational Corruption Model in Universities

Solayman Solaymani Tabar¹, Nader Soleimani^{2*}, Hamid Shafizadeh²

1. PhD Student of Educational Management, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran

2. Associate Professor, Department of Educational Management, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran

ABSTRACT

Corruption in general, and educational corruption specifically, is a disruptive factor in the development of various societal sectors. The aim of the present study was to validate an educational corruption model in universities. This research was a quantitative-survey study and, in terms of its purpose, was applied. The statistical population included 384 employees of universities and higher education institutions, selected through random sampling. The research tool was a researcher-developed questionnaire based on qualitative findings and the literature review. Structural equation modeling with PLS Smart software was used for data analysis. The results indicated that in the quantitative evaluation of the model, all values were significant, greater than 1.96, and the standardized coefficients were greater than 0.4, confirming the model. Given that the goodness of fit index was 0.626, the final model was confirmed. Accordingly, the impact coefficient of strategies on outcomes (0.90 and t-value of 1.07), the impact of contextual conditions on strategies (24.6 and t-value of 4.7), the impact of intervening conditions on strategies (0.85 and t-value of 1.46), the impact of causal factors on the central phenomenon (93.4 and t-value of 14.6), and the impact of the central phenomenon on strategies (0.714 and t-value of 14.9) were observed. It can be concluded that corruption is a multi-dimensional issue, and higher education policymakers should focus on identifying its causes based on various research results, including the findings of this study, in order to establish and foster corruption-free higher education.

Received: 29 Jan 2025

Accepted: 08 Mar 2025

Available Online: 24 Mar 2025

Keywords

corruption, educational
corruption, higher education,
validation

How to cite:

Solaymani Tabar, S., Soleimani, N., & Shafizadeh, H. (2025). Validation of the Educational Corruption Model in Universities. *Study and Innovation in Education and Development*, 5(1), 72-90.

* Corresponding Author:

Dr. Nader Soleimani

E-mail: drnasoleimani@yahoo.com

© 2025 the authors. Published by Institute for Knowledge, Development, and Research.

This is an open access article under the terms of the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) License.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

The educational system plays a crucial role in the development and transformation of a society, provided it meets the necessary quality standards. A high-quality educational system can foster tolerance and moderation within society, create a soft and democratic political culture, and accelerate economic development through the production of educated and skilled human resources (21). Corruption, in general, is an inevitable phenomenon that can manifest in various forms across all organizations, including educational institutions. Contemporary studies have offered various definitions of corruption, each focusing on different aspects, but none can fully capture its complexity (18). The most commonly used definition of corruption is the misuse of power for material gain, with corruption in education being a major issue. Educational corruption is not limited to academic fraud or bribery; it also includes practices such as embezzlement, favoritism, academic dishonesty, and exploitation of intellectual property (1, 23).

Corruption in higher education has a particularly detrimental impact on society. It reduces the efficiency of the system, negatively affects economic and social well-being, and diminishes the quality of educational programs and the competence of graduates. Furthermore, it undermines social cohesion, as students not only fail to learn their subjects but also internalize corrupt practices, perpetuating a culture of dishonesty (16). Corruption in education manifests at multiple levels, from administrative malfeasance to classroom misconduct. It can lead to significant financial waste and exacerbate inequalities in access to education. Given these consequences, understanding the nature of educational corruption is critical. This research aims to validate a model for understanding and addressing educational corruption within universities, which is essential for creating an educational environment free of corruption.

METHODS AND MATERIALS

The present study employs a quantitative-survey research design and is applied in nature. The statistical population consisted of 384 employees from universities and higher education institutions, selected through random sampling. The research tool was a researcher-developed questionnaire, based on qualitative findings and the relevant literature. For data analysis, structural equation modeling (SEM) was used with the PLS Smart software.

FINDINGS

The study sample consisted of 384 participants, with 259 (67%) males and 125 (33%) females. In terms of education, 202 participants (53%) had a bachelor's degree or lower, 145 (38%) held a master's degree, and 37 (10%) had a doctoral degree. Regarding age, 84 participants (22%) were under 25 years old, 189 (49%) were between 25 and 30 years old, and 111 (29%) were 30 years or older.

For model fit assessment, structural equation modeling (SEM) was performed in three stages: measurement model fit, structural model fit, and overall model fit. To evaluate reliability and validity of the research variables, the measurement model fit was considered. The factor loadings for the variables (shown in Table 1) were all above 0.7, indicating strong correlations and satisfactory measurement reliability. Additionally, the t-values for the path coefficients were significantly higher than 1.96, confirming that the relationships between the variables were statistically significant at the 95% confidence level.

The research hypotheses were tested using path coefficients, and all hypotheses were found to be significant at the 5% level. The results from Table 2 show that all relationships had a p-value less than 0.05, confirming the acceptance of the hypotheses. For example, the relationship between "Strategies" and "Outcomes" was strongly positive (0.908), while the relationship between "Contextual Conditions" and "Strategies" was 0.246, indicating a moderate effect. The direct effects of "Causal Factors" on the central phenomenon were also significant (0.934), supporting the research model.

The overall goodness of fit (GOF) was evaluated using the geometric mean of the Communality and R^2 indices. The GOF score was calculated as 0.439, which is considered a strong model fit according to the established thresholds of 0.10 (weak), 0.25 (moderate), and 0.36 (strong). This indicates that the overall model fit is robust and supports the validity of the research findings.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The study highlights the critical role universities and educational institutions play in fostering societal reform and combating corruption. The findings confirm that effective strategies, based on proper environmental conditions and intervention factors, are essential for addressing corruption within these institutions. The results align with similar studies in the field, which emphasize that when universities fall victim to corruption, the consequences can be detrimental, including a loss of public trust, weakened social structures, and hindered societal progress. Corruption within the academic sector can lead

to diminished institutional credibility, and understanding its root causes is vital for effective policy-making in higher education. Therefore, addressing the issue of academic corruption is not just a matter of internal reform but a broader societal necessity.

In conclusion, a fundamental re-evaluation of the administrative systems in place is essential for combating corruption in the educational sector. Despite a modern façade, Iran's administrative system struggles to perform as an effective and functional institution. This dysfunction creates an environment ripe for the perpetuation of corruption, which in turn impacts all public services, including universities. The lack of meritocracy leads to inefficiency, and the absence of a meaningful connection between universities and industries further exacerbates the problem. To address these issues, several key recommendations are made: creating a new institutional framework to streamline higher education governance, granting more independence to educational institutions, and revitalizing councils that are closer to higher education policy-making. Additionally, efforts to enhance faculty qualifications and emphasize meritocracy are essential for improving the overall effectiveness and credibility of higher education.

اعتبارسنجی الگوی فساد آموزشی در دانشگاه‌ها

سلیمان سلیمانی تبار^۱، نادر سلیمانی^۲، حمید شفیعی زاده^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار ایران

۲. دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

چکیده

فساد به طور کل و فساد آموزشی عامل مخل توسعه در ارکان مختلف جامعه است. هدف از پژوهش حاضر اعتبارسنجی الگوی فساد آموزشی در دانشگاه‌ها بود. روش پژوهش حاضر کمی - پیمایشی و از نظر هدف کاربردی است. جامعه آماری شامل ۳۸۴ تن از کارمندان دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی بودند که به صورت نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته بر اساس یافته‌های کیفی و ادبیات موضوع بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از روش معادلات ساختاری با نرم افزار PLS Smart استفاده شد. یافته‌ها نشان داد در ارزیابی کمی مدل، تمام اعداد معنی داری، بزرگتر از ۱.۹۶ و ضرایب استاندارد بزرگتر از ۰.۴ حاصل شد و مدل مورد تایید قرار گرفت. با توجه به اینکه معیار برازش داده‌ها برابر ۰.۶۲۶ بدست آمد، برازش مدل نهایی تایید گردید. بر این اساس، ضریب تأثیر راهبردها بر پیامدها (۰/۹۰ و مقدار تی، ۱/۰۷)، تأثیر شرایط زمینه‌ای بر راهبردها (۲۴/۶ و مقدار تی، ۴/۷)، مقدار تأثیر شرایط مداخله‌گر بر راهبردها (۰/۸۵ و مقدار تی، ۴۶/۱)، مقدار تأثیر عوامل علی بر پدیده محوری (۹۳/۴ و مقدار تی، ۱۴/۶) و مقدار تأثیر پدیده محوری بر راهبردها (۰/۷۱۴ و مقدار تی، ۱۴/۹) حاصل شد. می‌توان نتیجه گرفت فساد موضوعی چند بعدی است که برنامه‌ریزان نظام آموزش عالی باید بتوانند بر اساس نتایج تحقیقات مختلف و همین طور نتایج این پژوهش به شناسایی و علل دلایل آن تمرکز نموده تا بتوان آموزش عالی عاری از فساد را ایجاد و فراهم نمود.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۰۹

تاریخ اصلاحات: ۱۴۰۳/۱۲/۱۸

تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۱/۰۴

واژگان کلیدی

فساد، فساد آموزشی، آموزش عالی، اعتبارسنجی

شیوه ارجاع‌دهی:

سلیمانی تبار، سلیمان، سلیمانی، نادر. و شفیعی‌زاده، حمید. (۱۴۰۴). اعتبارسنجی الگوی فساد آموزشی در دانشگاه‌ها. پژوهش و نوآوری در تربیت و توسعه، ۵(۱)، ۷۲-۹۰.

نویسنده مسئول:

دکتر نادر سلیمانی

پست الکترونیکی: drnasoleimani@yahoo.com

© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.

نظام آموزشی در توسعه و تحول یک جامعه نقش مهم و اساسی دارد، مشروط به این که آموزش از کیفیت و معیارهای لازم برخوردار باشد. نظام آموزشی باکیفیت می‌تواند، تساهل و مدارا را در جامعه تسری بخشد؛ فرهنگ سیاسی را نرم و دموکراتیک سازد و نیز با تولید نیروی انسانی باسواد و بامهارت، توسعه‌ی اقتصادی را سرعت بخشد (1).

در همه سازمان‌ها فساد رخ می‌دهد. فساد امری اجتناب ناپذیر است که به شکل‌های مختلف ممکن است در همه سازمان‌ها رخ دهد (2). مطالعات معاصر تعاریف متعددی از فساد ارائه می‌دهد که همه آن‌ها جنبه خاصی را در نظر می‌گیرند، اما هیچ کدام نمی‌توانند پیچیدگی آن را توضیح دهند. در نتیجه، برخی از تعاریف محدود هستند و فقط در محدوده محدودی از موارد قابل استفاده هستند. عکس آن نیز زمانی رخ می‌دهد که تعاریف بیش از حد گسترده و در نتیجه بی‌فایده شوند (3). تحقیقات بیشتر و بحث‌های علمی برای ایجاد درک بهتر از فساد ضروری است. اما در کوتاه مدت، استفاده از تعاریف متعدد که جنبه‌های مختلف این پدیده را روشن می‌کند، راه حل قابل قبولی برای تحلیل فساد آموزشی به نظر می‌رسد (4). متداول‌ترین تعریفی که از فساد استفاده می‌شود، سوء استفاده از قدرت برای منافع مادی است. تعریف مشابهی از فساد مدرن به عنوان نقض موانع قانونی ایجاد شده بین مناصب عمومی و منافع خصوصی یا به عنوان سوء استفاده از قدرت برای منافع خصوصی توصیف می‌شود (5). فضیلت بارز این تعریف این است که با ذکر صریح تفکیک منافع عمومی و خصوصی، نقطه آغازی برای تحلیل فساد فراهم می‌کند. یک تعریف جایگزین از فساد، مبادله ثروت با قدرت است، جایی که قدرت ریشه در موقعیت عمومی دارد (6). این تعریف ممکن است با افزودن امکان مبادله قدرت با قدرت به عنوان نوعی فساد گسترش یابد. این مقاله از هر دو تعریف از فساد استفاده می‌کند و آن‌ها را در مورد فساد آموزشی اعمال می‌کند. ویت و آلن دشواری تعریف فساد را چنین توصیف می‌کنند: «تعریف فساد مشکل ساز است. تعاریف مورد توافق نادر هستند، و تعاریف فساد از محدود بودن و در نتیجه فقط در موارد محدود، نادر و کاملاً تعریف شده قابل استفاده است (3).

اگرچه سیاست جنائی دولت‌ها همواره در جهت مبارزه با فساد اداری بوده، ولی ابزارهای لازم برای اعمال این سیاست محدود بوده است. فساد آموزشی هم‌اینک به یک معضل جهانی مبدل شده و دولت‌ها آگاه‌اند که فساد باعث آسیب‌های بسیاری می‌شود و هیچ حدمرزی هم نمی‌شناسد. آنچه موجبات نگرانی‌تر را فراهم می‌کند این است که وقتی فساد به یک فرهنگ تبدیل شد، دیگر کسی به قبح و نادرستی کارش نمی‌اندیشد؛ زیرا از یک سو می‌بیند که همه این‌طور رفتار می‌کنند و از سوی دیگر از او نیز انتظار دارند که چنین رفتار کند (7).

فساد در آموزش نیز رخ می‌دهد. فساد در آموزش عالی تنها به فساد تحصیلی محدود نمی‌شود و به رشوه نیز محدود نمی‌شود. رشوه جز بارزترین مظاهر فساد در آموزش و پرورش است. سایر اشکال فساد عبارتند از اختلاس، کلاهبرداری، خویشاوندی، مشتری گرای، حامی، دوست داری، طرفداری، رشوه دادن، تقلب، سرقت ادبی، سوء رفتار تحقیقاتی، اخلاق و سوء رفتار جنسی، و سوء استفاده

از مالکیت خصوصی. اعمال فساد در آموزش ممکن است با انتشار و توزیع آکادمیک کتب درسی، سوء مدیریت، تخصیص نادرست منابع عمومی و اتلاف فاحش مرتبط باشد (4).

فساد در آموزش بیشتر از فساد اداری معمولی برای جامعه مضر است. فساد در آموزش عالی حداقل به سه دلیل عمده برای جامعه مضر است. اولاً: به دلیل کاهش کارایی سیستم، تأثیر منفی بر اقتصاد و جامعه می‌گذارد و این تأثیرات را دارد. ثانیاً: فساد در آموزش عالی به دلیل تأثیر منفی آن بر کیفیت برنامه‌های آموزشی و شایستگی‌های فارغ التحصیلان دانشگاه، برخلاف فساد اداری معمولی، رفاه اجتماعی کل جامعه را کاهش می‌دهد. در نهایت، فساد در آموزش، انسجام اجتماعی را از بین می‌برد، زیرا دانش‌آموزان نه تنها موضوع خود را یاد نمی‌گیرند، بلکه روش‌ها و شیوه‌های فساد فراگیر را نیز یاد می‌گیرند. فساد در آموزش عالی بر دسترسی، کیفیت و برابری تأثیر منفی می‌گذارد (8).

بحث درباره فساد آموزشی در دانشگاه‌ها را می‌توان در سه حوزه مطرح کرد: ۱- گونه شناسی فساد در آموزش عالی (نهاد علم) ۲- علل فساد در آموزش عالی ۳- پیامدهای فساد در آموزش عالی پس از این مقدمه به تعریفی از فساد می‌پردازم. بر اساس تعریف سازمان شفافیت بین‌الملل «سوءاستفاده از قدرت به امانت داده شده برای منافع شخصی، گروهی، سازمانی، حزبی، جناحی و ...» فساد است (9).

همچنین فساد در آموزش عالی را می‌توان عمدتاً حول تخطی از قوانین آموزشی، و هنجارهای علمی و اخلاقی حاکم بر محیط‌های آموزشی و سوءاستفاده از قدرت آموزشی و پژوهشی برای منافع شخصی و ... تعریف کرد. آنچه در آموزش عالی مبادله می‌شود، عمدتاً «نمره، مدرک، و اشکالی از تولید علم و ... است که تماماً به شکل بالقوه توان تبدیل شدن به ثروت، قدرت و منزلت را دارا می‌باشند (10). بنابراین هنگامی که هر یک از کنشگران واجد قدرت با تخطی از هنجارهای حاکم بر نهاد علم به منظور کسب منافع شخصی از قدرتش سوءاستفاده کنند، فساد رخ داده است. مهم‌ترین کنشگران آموزش عالی، استادان هستند. قدرت به امانت داده شده به ایشان عمدتاً از سوی نهاد آموزش عالی است. البته بسته به ساختاری که در آن قرار دارند، موقعیت، سمت و شخصیت میزان اعمال این قدرت در استادان تفاوت دارد. سایر شاغلین غیر هیات علمی این نظام (کارکنان)، بسته به موقعیتی که در آن قرار دارند می‌توانند از قدرت اداری خود سوءاستفاده کنند، اما بخشی از این قدرت، قدرت اداری است که مشابه آن را در سایر سازمان‌ها نیز می‌توان یافت، بخشی نیز خصلتی ویژه دارد که منبعث از نظام آموزش عالی است، و می‌تواند فرصت‌هایی برای فساد فراهم آورد (11).

فساد اعتماد مردم به دولت را خدشه دار می‌سازد و ثبات سیاسی و هنجارهای فرهنگی و ملی و اجتماعی را متزلزل نموده و با تخریب رقابت منصفانه در بازار کار و تخصیص ناکارآمد منابع مانع رشد اقتصادی می‌شود. لذا اعتماد عمومی یکی از سرمایه‌های اجتماعی است که وحدت را در سیستم‌های اجتماعی ایجاد و حفظ نموده و ارزش‌های دموکراتیک را پرورش می‌دهد (12). اعتماد عمومی بعنوان یکی از ارکان حاکمیت هر نظام سیاسی و مبنای مقبولیت آن اتکال متقابل دولت و ملت را تحکیم می‌بخشد، حال آنکه وظیفه دولت مدیریت صحیح این اعتماد عمومی و افزایش میزان آن است. فساد اداری نابسامانی‌های بسیاری برای جوامع بشری به دنبال

داشته و جنگ‌های پی در پی، خشونت‌ها و قیام علیه تمدنهای حاکم، از بین رفتن سازمان‌ها و در هم ریختن جوامع ناشی از فساد بوده است. به عبارتی فساد پاداشی نامشروع است که برای ورود فرد متخلف به تخلف از وظیفه، تخصیص داده می‌شود (13).

ارزیابی ریسک فساد به خوبی برای مطالعه بخش آموزش مناسب است، زیرا بر روابط بین بازیگران مختلف متمرکز است و حلقه‌های ضعیفی را که ممکن است فرصت‌هایی برای وقوع فساد ایجاد کند، شناسایی می‌کند. در هسته خود، ارزیابی ریسک تمایل به درجاتی از ارزیابی احتمال وقوع فساد و/یا تأثیری که در صورت وقوع خواهد داشت را شامل می‌شود. ارزیابی ریسک از شناسایی پرچم‌های قرمز و سناریوهای ریسک تا تحلیل‌های عمیق‌تر از شکاف‌های پاسخگویی و شفافیت در سطوح مختلف در سراسر بخش را شامل می‌شود. نمونه خوبی از رویکرد دوم، پروژه شفافیت و یکپارچگی در ارائه خدمات در آفریقا است که به بررسی پیوندهای موجود بین بازیگران مختلف و روابط آن‌ها در بخش‌های آموزش، بهداشت و آب در هفت کشور آفریقا می‌پردازد. به عنوان مثال، در مورد آفریقای جنوبی، داده‌ها از بخش گسترده‌ای از سهامداران برای تهیه نقشه‌های ریسک حاکمیتی جمع‌آوری شد که معاملات بین بازیگران خاص در بخش آموزش ابتدایی را توصیف می‌کرد که احتمالاً شامل اعمال فاسد می‌شد. یافته‌های آفریقای جنوبی نشان می‌دهد که، در حالی که خطرات فساد در سطوح بالاتر مدیریت محدود است، کسری‌های جدی حاکمیتی و عملکردی بیشتر در این زنجیره وجود دارد، به ویژه در سطح مدرسه (14).

آموزش و پرورش نیز به ویژه مستعد فاسد شدن است. منابع عظیم غالباً از طریق لایه‌های پیچیده اداری پرداخت می‌شوند که از دولت مرکزی تا مدارس نظارت کافی ندارند. در نیجریه این اجازه داد که حداقل ۲۱ میلیون دلار آمریکا در طول دو سال از دست برود و این مقدار در کنیا در طی پنج سال دو برابر شود. در جایی که دولت‌ها نمی‌توانند آموزش رایگان را برای همه تضمین کنند، کمک به آموزش پایه حدود ۵.۸ میلیارد دلار در سال (۲۰۱۰) به کشورهایی سرازیر می‌شود که اغلب کمترین تجهیزات را برای اطمینان از رسیدن به هدف مورد نظر خود دارند (15).

فساد آموزشی منجر به هدر رفتن منابع مالی می‌شود. این مشابه پیامدهای فساد در سایر بخش‌های عمومی است. هزینه‌های فساد آموزشی زمانی تحمیل می‌شود که کودکان به دلیل فساد در پذیرش از دسترسی به مدرسه محروم شوند. زمانی که تخصیص نادرست استعدادهای در نتیجه رشوه خواری در آزمون‌ها و فرآیندهای ردیابی اتفاق می‌افتد. و هنگامی که ترویج فرهنگ فساد، دستکاری و طرفداری در میان نسل جدید شهروندان رخ می‌دهد، زیرا آن‌ها شخصاً در فساد مشارکت دارند. این نوع پیامدها فقط برای هیچ بخش دولتی رایج نیست. برعکس، این پیامدها با کارکردهای اساسی نظام آموزش عالی آمیخته است. بنابراین، فساد که آن‌ها را به وجود می‌آورد، مختص آموزش است (16). تأثیر فساد آموزشی بر رشد اقتصادی در هر کشوری معمولاً به صورت کمی اندازه‌گیری می‌شود. چنین اندازه‌گیری‌هایی مستلزم یافتن علیت بین سطح و پویایی فساد در بخش‌های آموزش متوسطه و عالی کشور و نرخ رشد اقتصادی است. تاکنون هیچ مدرک مستقیمی مبنی بر اینکه فساد در آموزش عالی تأثیر منفی قابل توجهی بر اقتصاد روسیه یا نرخ رشد داشته باشد وجود ندارد (9).

حامیان نظریه سیاسی معتقدند که اساس فساد کلان بیشتر از آنکه مقوله اجتماعی و اقتصادی باشد، ماهیتاً مقوله‌ای سیاسی است، زیرا پشتوانه اثر قدرت سیاسی است که به وسیله راهکارهای دموکراتیک رقابتی و نظارتی قابل مهار و تعدیل نیست. در هر جامعه‌ای که نهادهای نظارتی، احزاب سیاسی و نهادهای مدنی و صنفی قادر به نظارت و تأثیرگذاری و تعدیل خطمشی‌ها و تصمیم‌گیرهای نهادهای حکومتی نباشد و نهادهای قضایی و اطلاعاتی نیز تحت نفوذ و مهار قدرت فائده سیاسی باشد، امکان تعمیق و پایداری مفاسد سیاسی بیشتر می‌شود. همچنین این نظریه پیدایش نظام ارادت سالاری، عدم شایسته‌سالاری، حامی پروری و انسداد سیاسی را از عوامل بروز و پایداری فساد می‌داند که خود ریشه در عقب‌ماندگی نظام سیاسی دارد (14). نظریه عقلانیت فردی فساد را به‌عنوان نتیجه محاسبات عقلانی هزینه‌ها و سودهای کارگزاران حکومتی تلقی می‌نماید. در این الگو، افراد تصمیم‌گیر موجوداتی هستند که می‌کوشند منافع خود را در جهانی از منابع کمیاب تحقق بخشند. به‌طور ساده‌تر، در این نظریه فرض بر آن است سیاستمداران و بوروکرات‌ها در پی قدرت سیاسی و مالی هستند که اگر اهداف آن‌ها صرفاً سیاسی باشد، روند سالم رقابت‌های سیاسی، فرایند تصمیم‌گیری و نظارت سیاسی را مخل کرده و منابع نظام سیاسی را به دنبال اهداف خود می‌کشند. نظریه هزینه-فایده: معتقد است که افراد در هر سمت و مقامی رفتارشان را بررسی نموده و چنانچه نسبت فایده به هزینه، بزرگتر از یک باشد، آن اقدام را عملی خواهند ساخت. در حقیقت منافع یک عمل باید بیش از هزینه‌اش باشد. چنانچه در یک نظام دولتی، تنبیه‌ها و مجازات‌ها با افراد فاسد ضعیف باشد، افراد اقدام به رفتار این نظریه درون نظریه عقلانیت فردی فسادآمیز خواهند نمود نیز قابل تفسیر می‌باشد (17). نظریه رانت جویی معتقد است که امتیازات ویژه در نظام‌های اقتصادی، رانت‌هایی که در اختیار تصمیم‌گیران قرار می‌گیرد و قوانین و مقرراتی که در آن تصمیمات فردی، زمینه را برای ایجاد بازار سیاه مجوزها فراهم می‌کند، از ویژگی‌های این نظریه به شمار می‌روند. همچنین، فاصله بین سود به دست آمده از مجوزها و هزینه‌های پرداخت این نظریه تا اندازه‌ای شده، رابطه اقتصادی را فاسد می‌سازد شبیه به رویکرد اقتصادی است (15).

در مورد فساد آموزشی مطالعاتی انجام شده است. دانایی فرد (۲۰۲۱) در پژوهشی نتیجه گرفت که فناوری اطلاعات نه تنها اثر قابل ملاحظه‌ای بر مدیریت فساد ندارد، بلکه در برخی موارد خود فرصت‌های جدیدی را برای فساد ایجاد می‌کند. بنابراین برای استفاده از فناوری اطلاعات به عنوان ابزاری برای مبارزه با فساد باید به عوامل دیگری توجه کرد (۲۰). رشیدی و رئیس (۲۰۱۷) در پژوهشی بیان کردند فساد مالی پدیده‌های جهانی، با خصوصیات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است این پدیده نه تنها در سطح جامعه‌ی ایران بلکه در سایر جوامع نیز رشد و توسعه پیدا کرده و کشورهای توسعه یافته، در حال توسعه و توسعه‌نیافته را دچار چالش نموده است (18).

جردن دلیورسکی (۲۰۱۶) در پژوهشی نتیجه گرفت در سیستم آموزشی، سنجش اینکه کدام اعمال فاسد بیشترین تأثیر را دارند دشوار است - فساد بزرگ در محدوده اقدامات زیربنایی (ساخت ساختمان‌های مدارس جدید) یا فساد خرد، که در آن مبالغ درگیر در هر نمونه کوچک است. اقدامات کافی برای مبارزه با فساد باید به طور ضمنی انجام شود، زیرا اقدامات فاسد اعتماد به کیفیت سیستم

آموزشی را از بین می‌برد (18). سیف زاده (۲۰۱۶) در پژوهشی بیان کرد که ۱- بین جنسیت پاسخگویان و ادراک آن‌ها از فساد اداری تفاوت معنی‌داری وجود دارد، به این معنی که ادراک از فساد اداری پاسخگویان زن بیش از مردان می‌باشد. (۲) تفاوت معناداری بین سطح تحصیلات پاسخگویان و ادراک آن‌ها از فساد اداری وجود دارد. (۳) ادراک از فساد اداری پاسخگویان با پایگاه اقتصادی-اجتماعی در حد متوسط بیش از سایر پاسخگویان می‌باشد. (۴) بین سن پاسخگویان و ادراک آن‌ها از فساد اداری رابطه معنی‌داری وجود ندارد (19). آلبینا یون (۲۰۱۵) در پژوهشی نتیجه گرفت فساد در آموزش عالی یک موضوع حیاتی است که اثرات مخرب بلندمدتی بر جامعه دارد. در ازبکستان موضوع فساد در بخش آموزش عالی سیستماتیک شده است. در کشوری که بیشترین جمعیت و بیشترین جمعیت جوان را در منطقه آسیای مرکزی دارد و با همه کشورهای منطقه هم مرز است، چنین بد رفتاری عواقب ناگواری را به دنبال خواهد داشت (20).

محمدیان و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی نتیجه گرفتند که ریشه‌های ساختاری همچون ریشه‌های اقتصادی، مدیریتی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی عوامل اثرگذار بر فساد هستند (21). ربیعی و نظریان (۱۳۹۳) بیان کردند که به ترتیب فساد آموزشی و پژوهشی، اداری، اخلاقی و غیر هنجاری و مالی در اولویت قرار داشته و گونه‌هایی از فساد همچون پارتی بازی و سوء استفاده‌های مختلف در چاپ و داوری مقالات علمی، پارتی بازی در دادن امکانات، بورس کردن در داخل و خارج بر اساس معیارهای غیر علمی، بده بستن‌های سیاسی و حزبی در انتخاب مدیران و اساتید، سوء استفاده از موقعیت شغلی و سیاسی برای دریافت مدرک تحصیلی، تبعیض و سوء استفاده‌های مالی از مهم‌ترین انواع رایج فساد در نظام آموزش عالی کشور می‌باشد (22). آتشک و همکارانش (۱۳۹۰)، در پژوهشی نتیجه گرفتند که فساد اداری در بخش آموزش دولتی به معنای استفاده نظام‌مند از اختیارات دولتی برای کسب منافع شخصی است که اثری قابل توجه بر مقوله‌های دسترسی به نظام آموزشی، کیفیت آموزش، برابری در بهره‌مندی از فرصت‌های آموزشی دارد که این امر می‌تواند در سطوح مختلف وزارتخانه‌های، استانی یا مدرسه‌ای و در قالب اختلاس، رشوه، تخلف، اخاذی، پارتی بازی رخ بدهد که نمونه‌های آن را می‌توان در حیطه‌های ساخت مدارس، استخدام، ارتقاء، انتصاب، رفتار و سلوک کادر آموزشی، تامین و توزیع مواد و تجهیزات آموزشی و غیر آموزشی، تخصیص وجوه ویژه، امتحانات و مدارک تحصیلی مشاهده کرد. برای پیشگیری و مبارزه با فساد اداری در نظام آموزش دولتی باید ضمن شناسایی مؤلفه‌ها، اشکال و حوزه‌های فساد اداری، به ایجاد و حفظ سامانه‌هایی شفاف در تصویب قوانین مرتبط، تقویت توانمندی‌های اداری برای افزایش مسؤلیت‌پذیری و افزایش مشارکت ذی‌نفعان همت گماشت (23).

فساد در آموزش عالی به دلایل زیادی سزاوار توجه است، اما به ویژه به دلیل تأثیر منفی آن بر جامعه. فساد را می‌توان اینگونه تعریف کرد: «رفتار افرادی که مسؤلیت‌های عمومی یا خصوصی به آن‌ها سپرده شده است، که از وظایف خود برای دستیابی به منافع ناموجه غفلت می‌کنند». اقدامات برای جلوگیری از فساد در حوزه آموزش به ویژه در جهت ارتقای کمیت، کیفیت و کارایی سیستم آموزشی و البته دسترسی به آموزش است. آموزش یک حق اساسی بشر و محرک توسعه فردی، اجتماعی و اقتصادی است. فساد در آموزش عالی ممکن است اشکال مختلفی داشته باشد و در تمام حوزه‌های سیستم نفوذ کند. فساد را می‌توان در سطوح کلان، میانی و

خرد در بخش آموزش مشاهده کرد. به اصطلاح «فساد بزرگ» که شامل مبالغ هنگفتی است، اساساً در زمینه تدارکات (ساختمان‌های مدارس، تولید کتاب‌های درسی و غیره) یافت می‌شود، در حالی که «فساد خرد» در سایر زمینه‌ها یافت می‌شود.

فساد در آموزش و پرورش در سطوح سیاسی، اداری (مرکزی و محلی) و کلاس درس رخ می‌دهد. اما فساد عامل همه بدی‌ها نیست. آنچه به نظر می‌رسد فساد است در واقع ممکن است بی‌کفایتی بازیگران کلیدی یا نارسایی در زیرساخت‌هایی باشد که تحت آن کار می‌کنند. فساد یک معامله پنهان است که طرفین درگیر دوست دارند آن را مخفی نگه دارند. اغلب محکوم‌شده‌ترین شیوه‌ها (مانند رشوه دادن به قراردادهای دولتی) نیز پنهان‌ترین هستند، در حالی که شیوه‌های قابل مشاهده‌تر (مانند تدریس خصوصی اجباری) تمایل بیشتری دارند. بنابراین پرداختن به موضوع فساد آموزشی یک نیاز مهم است مستلزم شناخت بیشتر ابعاد آن است. بر این اساس هدف اصلی این پژوهش، اعتبارسنجی الگوی فساد آموزشی در دانشگاه‌ها است.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر کمی-پیمایشی و از نظر هدف کاربردی است. جامعه آماری شامل ۳۸۴ تن از کارمندان دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی بودند که به صورت نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته بر اساس یافته‌های کیفی و ادبیات موضوع بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از روش معادلات ساختاری با نرم افزار PLS Smart استفاده شد.

یافته‌ها

۳۸۴ نفر نمونه این مطالعه ۲۵۹ نفر (۶۷٪) مرد و ۱۲۵ نفر (۳۳٪) از افراد را زنان تشکیل دادند. از منظر تحصیلات ۲۰۲ نفر (۵۳٪) تحصیلات کارشناسی و پایین‌تر و کمتر، ۱۴۵ نفر (۳۸٪) مدرک کارشناسی ارشد و ۳۷ نفر (۱۰٪) نیز تحصیلات دکتری داشتند. ۸۴ نفر (۲۲٪) از مشارکت‌کنندگان کمتر از ۲۵ سال سن و ۱۸۹ نفر (۴۹٪) بین ۲۵ تا ۳۰ سال سن دارند. ۱۱۱ نفر (۲۹٪) نیز ۳۰ سال و بیشتر سن دارند.

برای برازش مدل به روش معادلات ساختاری از سه مرحله برازش مدل اندازه‌گیری، برازش مدل ساختاری و برازش کلی مدل استفاده شد. برای بررسی پایایی و روایی متغیرهای پژوهش از برازش مدل اندازه‌گیری استفاده می‌شود. در این بخش از ضرایب بارعاملی استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول ۱. نتایج بارعاملی متغیرهای پژوهش

گویه	ضریب مسیر	انحراف استاندارد	آماره تی	P Values
تعهد سازمانی - Q1	۰.۸۳۱	۰.۰۲۹	۲۸.۶۷۲	۰.۰۰۰
تعهد سازمانی - Q2	۰.۹۲۱	۰.۰۰۷	۱۳۵.۲۰۴	۰.۰۰۰
تعهد سازمانی - Q3	۰.۸۱۳	۰.۰۳۱	۲۶.۱۱۶	۰.۰۰۰

۰.۰۰۰	۴۱.۸۰۵	۰.۰۲۰	۰.۸۴۱	تعهد سازمانی - q4
۰.۰۰۰	۶۳.۹۰۳	۰.۰۱۳	۰.۸۶۱	رضایت شغلی کارکنان - q5
۰.۰۰۰	۵۸.۰۶۳	۰.۰۱۵	۰.۸۶۸	رضایت شغلی کارکنان - q6
۰.۰۰۰	۱۰۳.۴۵۷	۰.۰۰۹	۰.۹۰۷	رضایت شغلی کارکنان - q7
۰.۰۰۰	۱۷.۷۸۶	۰.۰۳۸	۰.۶۶۹	رضایت شغلی کارکنان - q8
۰.۰۰۰	۳۷.۸۴۷	۰.۰۲۲	۰.۸۲۵	رضایت شغلی کارکنان - q9
۰.۰۰۰	۱۹۳.۷۵۳	۰.۰۰۵	۰.۹۷۱	سرمایه اجتماعی - q10
۰.۰۰۰	۱۵۰.۷۶۵	۰.۰۰۶	۰.۹۶۸	سرمایه اجتماعی - q11
۰.۰۰۰	۱۳۶.۵۲۰	۰.۰۰۷	۰.۹۴۰	عوامل خارجی - q12
۰.۰۰۰	۱۵۵.۲۱۹	۰.۰۰۶	۰.۹۴۲	عوامل خارجی - q13
۰.۰۰۰	۲۰۲.۷۷۳	۰.۰۰۵	۰.۹۵۴	عوامل سیاسی - q14
۰.۰۰۰	۱۷.۲۲۰	۰.۰۴۱	۰.۷۰۷	عوامل سیاسی - q15
۰.۰۰۰	۶۲.۱۹۶	۰.۰۱۵	۰.۹۰۵	عوامل سیاسی - q16
۰.۰۰۰	۱۵۵.۲۹۹	۰.۰۰۶	۰.۹۶۸	سازوکارهای حل کننده - q17
۰.۰۰۰	۱۵۷.۴۱۳	۰.۰۰۶	۰.۹۶۹	سازوکارهای حل کننده - q18
۰.۰۰۰	۱۰۱.۸۰۸	۰.۰۰۹	۰.۹۱۴	سازوکارهای ساختاری - q19
۰.۰۰۰	۲۲.۰۰۳	۰.۰۳۳	۰.۷۲۴	سازوکارهای ساختاری - q20
۰.۰۰۰	۳۹.۷۹۸	۰.۰۲۱	۰.۸۵۳	سازوکارهای ساختاری - q21
۰.۰۰۰	۱۱۳.۵۳۸	۰.۰۰۸	۰.۹۱۵	سازوکارهای ساختاری - q22
۰.۰۰۰	۵۷.۵۴۴	۰.۰۱۶	۰.۸۹۴	سازوکارهای ساختاری - q23
۰.۰۰۰	۵۷.۶۲۸	۰.۰۱۶	۰.۹۱۵	عوامل اجتماعی - q24
۰.۰۰۰	۱۱۲.۰۱۶	۰.۰۰۸	۰.۸۷۷	عوامل اجتماعی - q25
۰.۰۰۰	۵۶.۲۴۹	۰.۰۱۶	۰.۹۰۹	عوامل اجتماعی - q26
۰.۰۰۰	۲۶.۷۸۹	۰.۰۳۰	۰.۷۹۲	عوامل داخلی - q27
۰.۰۰۰	۱۳۱.۶۹۴	۰.۰۰۷	۰.۹۲۴	عوامل داخلی - q28
۰.۰۰۰	۲۶.۹۶۸	۰.۰۲۹	۰.۷۹۲	عوامل داخلی - q29
۰.۰۰۰	۳۹.۴۶۵	۰.۰۲۱	۰.۸۳۹	عوامل داخلی - q30
۰.۰۰۰	۵۹.۹۱۲	۰.۰۱۵	۰.۸۸۰	عوامل داخلی - q31
۰.۰۰۰	۷۳.۶۵۹	۰.۰۱۲	۰.۹۰۵	عوامل داخلی - q32
۰.۰۰۰	۱۷۱.۷۴۲	۰.۰۰۵	۰.۹۳۸	پرهیز از ویژه خواهی - q33
۰.۰۰۰	۱۷.۳۹۰	۰.۰۴۰	۰.۶۹۵	پرهیز از ویژه خواهی - q34
۰.۰۰۰	۳۹.۹۶۰	۰.۰۲۲	۰.۸۶۴	پرهیز از ویژه خواهی - q35
۰.۰۰۰	۶۶.۳۳۲	۰.۰۱۳	۰.۸۷۷	پرهیز از ویژه خواهی - q36
۰.۰۰۰	۲۲.۵۶۸	۰.۰۳۱	۰.۶۹۰	سهل انگاری - q37
۰.۰۰۰	۲۵.۴۲۴	۰.۰۳۲	۰.۸۰۱	سهل انگاری - q38
۰.۰۰۰	۱۳۳.۹۸۴	۰.۰۰۷	۰.۹۲۹	سهل انگاری - q39
۰.۰۰۰	۲۵.۳۰۹	۰.۰۳۲	۰.۸۰۰	سهل انگاری - q40
۰.۰۰۰	۴۴.۶۰۶	۰.۰۱۹	۰.۸۵۲	سهل انگاری - q41
۰.۰۰۰	۱۶۲.۵۲۶	۰.۰۰۶	۰.۹۴۸	ویژگی های فردی و اخلاقی - q42
۰.۰۰۰	۱۰۰.۹۷۱	۰.۰۰۹	۰.۹۳۹	ویژگی های فردی و اخلاقی - q43
۰.۰۰۰	۵۸.۲۴۴	۰.۰۱۴	۰.۸۳۹	ویژگی های فردی و اخلاقی - q44
۰.۰۰۰	۱۸.۶۸۳	۰.۰۳۷	۰.۶۹۸	پایبندی شرعی - q45
۰.۰۰۰	۳۲.۹۳۰	۰.۰۲۵	۰.۸۱۰	پایبندی شرعی - q46
۰.۰۰۰	۱۶۶.۹۰۲	۰.۰۰۶	۰.۹۳۹	پایبندی شرعی - q47
۰.۰۰۰	۹۰.۷۶۱	۰.۰۱۰	۰.۹۳۱	پایبندی شرعی - q48
۰.۰۰۰	۲۶.۸۰۸	۰.۰۲۶	۰.۷۰۷	رفتارهای شغلی نامناسب - q49

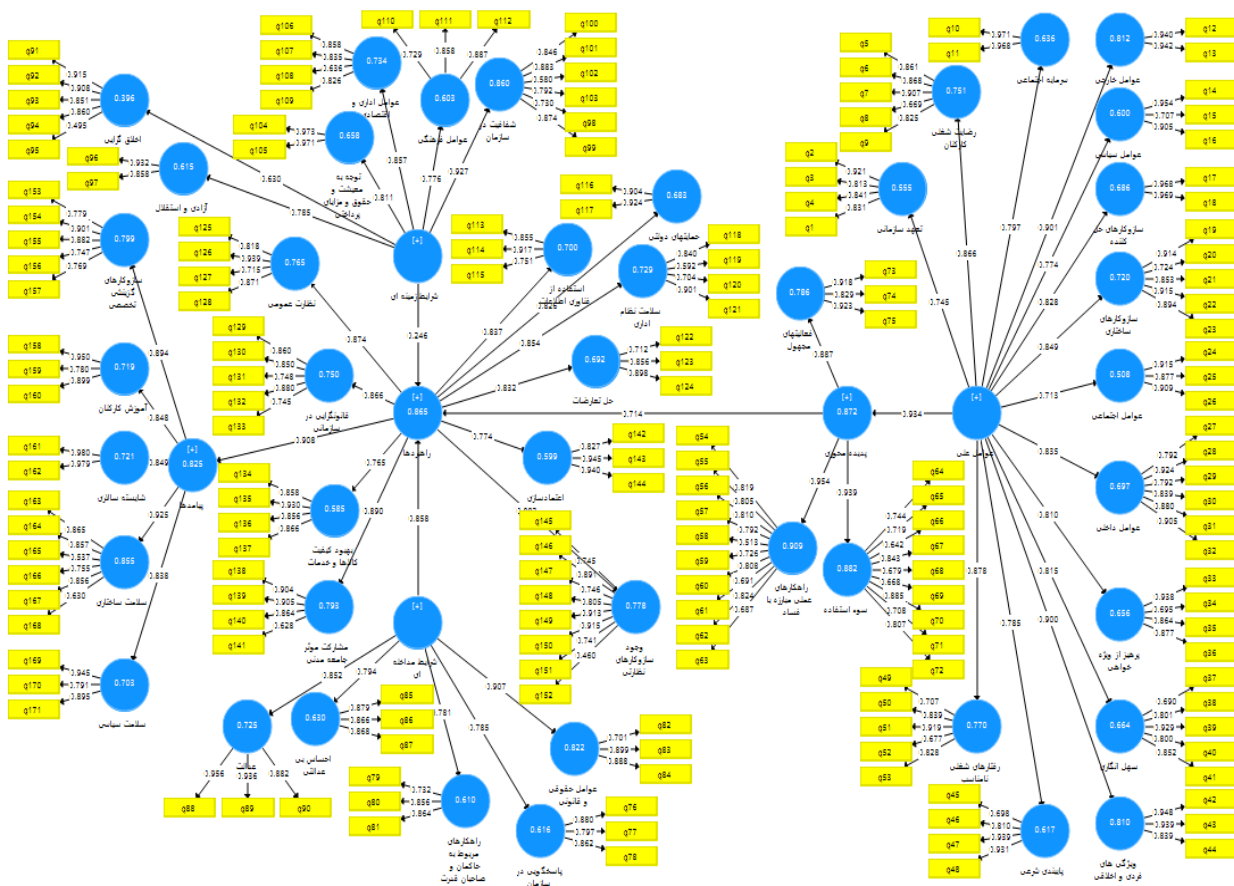
۰.۰۰۰	۴۶.۳۶۴	۰.۰۱۸	۰.۸۳۹	رفتارهای شغلی نامناسب - < q50
۰.۰۰۰	۱۲۵.۵۴۶	۰.۰۰۷	۰.۹۱۹	رفتارهای شغلی نامناسب - < q51
۰.۰۰۰	۱۸.۳۶۴	۰.۰۳۷	۰.۶۷۷	رفتارهای شغلی نامناسب - < q52
۰.۰۰۰	۳۶.۵۳۷	۰.۰۲۳	۰.۸۲۸	رفتارهای شغلی نامناسب - < q53
۰.۰۰۰	۴۹.۴۰۶	۰.۰۱۷	۰.۸۱۹	راهکارهای عملی مبارزه با فساد - < q54
۰.۰۰۰	۴۰.۱۰۲	۰.۰۲۰	۰.۸۰۵	راهکارهای عملی مبارزه با فساد - < q55
۰.۰۰۰	۴۷.۰۶۳	۰.۰۱۷	۰.۸۱۰	راهکارهای عملی مبارزه با فساد - < q56
۰.۰۰۰	۳۷.۸۳۱	۰.۰۲۱	۰.۷۹۲	راهکارهای عملی مبارزه با فساد - < q57
۰.۰۰۰	۱۱.۱۶۵	۰.۰۴۶	۰.۵۱۳	راهکارهای عملی مبارزه با فساد - < q58
۰.۰۰۰	۲۳.۸۳۰	۰.۰۳۰	۰.۷۲۶	راهکارهای عملی مبارزه با فساد - < q59
۰.۰۰۰	۴۳.۵۱۶	۰.۰۱۹	۰.۸۰۸	راهکارهای عملی مبارزه با فساد - < q60
۰.۰۰۰	۲۰.۴۰۹	۰.۰۳۴	۰.۶۹۱	راهکارهای عملی مبارزه با فساد - < q61
۰.۰۰۰	۵۹.۸۷۶	۰.۰۱۴	۰.۸۴۳	سوء استفاده - < q67
۰.۰۰۰	۱۷.۳۳۴	۰.۰۳۹	۰.۶۷۹	سوء استفاده - < q68
۰.۰۰۰	۱۷.۶۲۰	۰.۰۳۸	۰.۶۶۸	سوء استفاده - < q69
۰.۰۰۰	۷۲.۶۲۸	۰.۰۱۲	۰.۸۸۵	سوء استفاده - < q70
۰.۰۰۰	۲۰.۱۲۵	۰.۰۳۵	۰.۷۰۸	سوء استفاده - < q71
۰.۰۰۰	۳۴.۱۸۲	۰.۰۲۴	۰.۸۰۷	سوء استفاده - < q72
۰.۰۰۰	۱۲۹.۰۹۷	۰.۰۰۷	۰.۹۱۸	فعالیت‌های مجهول - < q73
۰.۰۰۰	۴۱.۸۷۴	۰.۰۲۰	۰.۸۲۹	فعالیت‌های مجهول - < q74
۰.۰۰۰	۱۱۲.۰۵۲	۰.۰۰۸	۰.۹۲۳	فعالیت‌های مجهول - < q75
۰.۰۰۰	۶۳.۸۹۹	۰.۰۱۴	۰.۸۸۰	پاسخگویی در سازمان - < q76
۰.۰۰۰	۲۸.۲۸۲	۰.۰۲۸	۰.۷۹۷	پاسخگویی در سازمان - < q77
۰.۰۰۰	۶۵.۳۷۰	۰.۰۱۳	۰.۸۶۲	پاسخگویی در سازمان - < q78
۰.۰۰۰	۲۲.۷۲۹	۰.۰۳۲	۰.۷۳۲	راهکارهای مربوط به حاکمان و صاحبان قدرت - < q79
۰.۰۰۰	۴۴.۰۲۷	۰.۰۱۹	۰.۸۵۶	راهکارهای مربوط به حاکمان و صاحبان قدرت - < q80
۰.۰۰۰	۵۷.۰۰۱	۰.۰۱۵	۰.۸۶۴	راهکارهای مربوط به حاکمان و صاحبان قدرت - < q81
۰.۰۰۰	۲۴.۲۰۷	۰.۰۲۹	۰.۷۰۱	عوامل حقوقی و قانونی - < q82
۰.۰۰۰	۸۲.۹۴۸	۰.۰۱۱	۰.۸۹۹	عوامل حقوقی و قانونی - < q83
۰.۰۰۰	۶۱.۰۰۵	۰.۰۱۵	۰.۸۸۸	عوامل حقوقی و قانونی - < q84
۰.۰۰۰	۵۹.۸۶۰	۰.۰۱۵	۰.۸۷۹	احساس بی‌عدالتی - < q85
۰.۰۰۰	۴۹.۷۶۱	۰.۰۱۷	۰.۸۶۶	احساس بی‌عدالتی - < q86
۰.۰۰۰	۶۷.۰۴۸	۰.۰۱۳	۰.۸۶۸	احساس بی‌عدالتی - < q87
۰.۰۰۰	۱۹۶.۸۴۹	۰.۰۰۵	۰.۹۵۶	عدالت - < q88
۰.۰۰۰	۸۴.۴۳۵	۰.۰۱۱	۰.۹۳۶	عدالت - < q89
۰.۰۰۰	۶۷.۱۸۲	۰.۰۱۳	۰.۸۸۲	عدالت - < q90
۰.۰۰۰	۷۶.۴۴۹	۰.۰۱۲	۰.۹۱۵	اخلاق‌گرایی - < q91
۰.۰۰۰	۶۸.۸۴۹	۰.۰۱۳	۰.۹۰۸	اخلاق‌گرایی - < q92
۰.۰۰۰	۳۶.۱۸۵	۰.۰۲۴	۰.۸۵۱	اخلاق‌گرایی - < q93
۰.۰۰۰	۴۵.۲۶۸	۰.۰۱۹	۰.۸۶۰	اخلاق‌گرایی - < q94
۰.۰۰۰	۸.۵۵۵	۰.۰۵۲	۰.۴۴۵	شرایط زمینه‌ای - < q94
۰.۰۰۰	۱۰.۳۹۱	۰.۰۴۸	۰.۴۹۵	اخلاق‌گرایی - < q95
۰.۰۰۰	۱۸۶.۰۸۸	۰.۰۰۵	۰.۹۳۲	آزادی و استقلال - < q96
۰.۰۰۰	۳۶.۹۲۰	۰.۰۲۳	۰.۸۵۸	آزادی و استقلال - < q97
۰.۰۰۰	۲۵.۳۲۴	۰.۰۲۹	۰.۷۳۰	شفافیت در سازمان - < q98
۰.۰۰۰	۷۲.۱۲۰	۰.۰۱۲	۰.۸۷۴	شفافیت در سازمان - < q99

۰.۰۰۰	۴۲.۱۵۹	۰.۰۲۰	۰.۸۴۶	شفافیت در سازمان <- q1۰۰
۰.۰۰۰	۸۲.۲۱۸	۰.۰۱۱	۰.۸۸۳	شفافیت در سازمان <- q1۰۱
۰.۰۰۰	۱۳.۷۰۶	۰.۰۴۲	۰.۵۸۰	شفافیت در سازمان <- q1۰۲
۰.۰۰۰	۳۳.۶۷۹	۰.۰۲۴	۰.۷۹۲	شفافیت در سازمان <- q1۰۳
۰.۰۰۰	۲۰۱.۳۴۳	۰.۰۰۵	۰.۹۷۳	توجه به معیشت و حقوق و مزایای پرداختی <- q1۰۴
۰.۰۰۰	۱۶۶.۶۱۱	۰.۰۰۶	۰.۹۷۱	توجه به معیشت و حقوق و مزایای پرداختی <- q1۰۵
۰.۰۰۰	۶۲.۰۴۹	۰.۰۱۴	۰.۸۵۸	عوامل اداری و اقتصادی <- q1۰۶
۰.۰۰۰	۴۱.۳۹۶	۰.۰۲۰	۰.۸۳۵	عوامل اداری و اقتصادی <- q1۰۷
۰.۰۰۰	۴۶.۱۰۱	۰.۰۱۹	۰.۸۵۸	عوامل فرهنگی <- q1۱۱
۰.۰۰۰	۸۱.۰۵۹	۰.۰۱۱	۰.۸۸۷	عوامل فرهنگی <- q1۱۲
۰.۰۰۰	۵۳.۵۴۸	۰.۰۱۶	۰.۸۵۵	استفاده از فناوری اطلاعات <- q1۱۳
۰.۰۰۰	۱۳۱.۸۶۹	۰.۰۰۷	۰.۹۱۷	استفاده از فناوری اطلاعات <- q1۱۴
۰.۰۰۰	۲۲.۴۹۱	۰.۰۳۳	۰.۷۵۱	استفاده از فناوری اطلاعات <- q1۱۵
۰.۰۰۰	۶۶.۹۳۸	۰.۰۱۴	۰.۹۰۴	حمایتهای دولتی <- q1۱۶
۰.۰۰۰	۱۳۵.۹۹۵	۰.۰۰۷	۰.۹۲۴	حمایتهای دولتی <- q1۱۷
۰.۰۰۰	۱۰۰.۷۴۱	۰.۰۰۹	۰.۹۰۱	سلامت نظام اداری <- q1۲۱
۰.۰۰۰	۱۸.۱۳۰	۰.۰۳۹	۰.۷۱۲	حل تعارضات <- q1۲۲
۰.۰۰۰	۴۵.۱۴۹	۰.۰۱۹	۰.۸۵۶	حل تعارضات <- q1۲۳
۰.۰۰۰	۱۰۳.۳۵۰	۰.۰۰۹	۰.۸۹۸	حل تعارضات <- q1۲۴
۰.۰۰۰	۴۵.۵۳۲	۰.۰۱۸	۰.۸۱۸	نظارت عمومی <- q1۲۵
۰.۰۰۰	۱۶۰.۳۱۲	۰.۰۰۶	۰.۹۳۹	نظارت عمومی <- q1۲۶
۰.۰۰۰	۲۰.۴۱۴	۰.۰۳۷	۰.۷۴۸	قانونگرایی در سازمانی <- q1۳۱
۰.۰۰۰	۶۰.۲۴۲	۰.۰۱۵	۰.۸۸۰	قانونگرایی در سازمانی <- q1۳۲
۰.۰۰۰	۱۹.۷۳۳	۰.۰۳۸	۰.۷۴۵	قانونگرایی در سازمانی <- q1۳۳
۰.۰۰۰	۳۷.۴۱۷	۰.۰۲۳	۰.۸۵۸	بهبود کیفیت کالاها و خدمات <- q1۳۴
۰.۰۰۰	۱۵۲.۰۳۶	۰.۰۰۶	۰.۹۳۰	بهبود کیفیت کالاها و خدمات <- q1۳۵
۰.۰۰۰	۳۷.۵۲۴	۰.۰۲۳	۰.۸۵۶	بهبود کیفیت کالاها و خدمات <- q1۳۶
۰.۰۰۰	۵۲.۱۴۰	۰.۰۱۷	۰.۸۶۶	بهبود کیفیت کالاها و خدمات <- q1۳۷
۰.۰۰۰	۸۵.۸۳۷	۰.۰۱۱	۰.۹۰۴	مشارکت موثر جامعه مدنی <- q1۳۸
۰.۰۰۰	۶۹.۰۲۱	۰.۰۱۳	۰.۹۰۵	مشارکت موثر جامعه مدنی <- q1۳۹
۰.۰۰۰	۷۶.۹۰۲	۰.۰۱۱	۰.۸۶۴	مشارکت موثر جامعه مدنی <- q1۴۰
۰.۰۰۰	۱۴.۶۱۰	۰.۰۴۳	۰.۶۲۸	مشارکت موثر جامعه مدنی <- q1۴۱
۰.۰۰۰	۳۴.۸۷۹	۰.۰۲۴	۰.۸۲۷	اعتمادسازی <- q1۴۲
۰.۰۰۰	۱۵۹.۱۵۰	۰.۰۰۶	۰.۹۴۵	اعتمادسازی <- q1۴۳
۰.۰۰۰	۹۴.۳۶۸	۰.۰۱۰	۰.۹۴۰	اعتمادسازی <- q1۴۴
۰.۰۰۰	۲۱.۶۶۸	۰.۰۳۴	۰.۷۴۵	وجود سازوکارهای نظارتی <- q1۴۵
۰.۰۰۰	۷۴.۷۹۹	۰.۰۱۲	۰.۸۹۱	وجود سازوکارهای نظارتی <- q1۴۶
۰.۰۰۰	۲۱.۸۹۹	۰.۰۳۴	۰.۷۴۶	وجود سازوکارهای نظارتی <- q1۴۷
۰.۰۰۰	۹.۴۳۹	۰.۰۴۹	۰.۴۶۰	وجود سازوکارهای نظارتی <- q1۵۲
۰.۰۰۰	۲۷.۳۲۰	۰.۰۲۹	۰.۷۷۹	سازوکارهای گزینشی تخصصی <- q1۵۳
۰.۰۰۰	۹۱.۰۵۰	۰.۰۱۰	۰.۹۰۱	سازوکارهای گزینشی تخصصی <- q1۵۴
۰.۰۰۰	۶۰.۳۲۱	۰.۰۱۵	۰.۸۸۲	سازوکارهای گزینشی تخصصی <- q1۵۵
۰.۰۰۰	۲۸.۸۱۸	۰.۰۲۶	۰.۷۴۷	سازوکارهای گزینشی تخصصی <- q1۵۶
۰.۰۰۰	۳۲.۵۵۶	۰.۰۲۴	۰.۷۶۹	سازوکارهای گزینشی تخصصی <- q1۵۷
۰.۰۰۰	۱۸۸.۴۹۱	۰.۰۰۵	۰.۹۵۰	آموزش کارکنان <- q1۵۸
۰.۰۰۰	۲۸.۵۵۰	۰.۰۲۷	۰.۷۸۰	آموزش کارکنان <- q1۵۹

سلامت ساختاری $Q167$	۰.۸۵۶	۰.۰۱۶	۵۲.۴۶۶	۰.۰۰۰
سلامت ساختاری $Q168$	۰.۶۳۰	۰.۰۳۸	۱۶.۵۵۹	۰.۰۰۰
سلامت سیاسی $Q169$	۰.۹۴۵	۰.۰۰۶	۱۵۲.۴۶۵	۰.۰۰۰
سلامت سیاسی $Q170$	۰.۷۹۱	۰.۰۲۷	۲۸.۹۰۸	۰.۰۰۰
سلامت سیاسی $Q171$	۰.۸۹۵	۰.۰۱۵	۵۹.۳۵۴	۰.۰۰۰

نتایج جدول (۱) نشان می‌دهد همه متغیرهای پژوهش دارای رابطه مناسبی هستند.

ضرایب بارعاملی وجود رابطه علی خطی و شدت و جهت این رابطه بین دو متغیر مکنون است که اگر این مقدار برابر و یا بیشتر از ۰/۴ شود بیانگر این است که پایایی مدل مورد قبول است. در شکل (۱) نیز مدل اندازه‌گیری در حالت تخمین معناداری ضرایب نشان داده شده است.

شکل ۱. مدل اندازه‌گیری در حالت تخمین معناداری ضرایب

همان‌طور که مشاهده می‌شود تمامی آماره‌های تی مسیره‌های فرعی بزرگتر از ۱/۹۶ می‌باشد و ضریب مسیر هر فرضیه مثبت می‌باشد که نشان می‌دهد فرضیه‌ها در سطح ۹۵ درصد تایید شده‌اند. نتایج فرضیات پژوهش در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج فرضیه‌های پژوهش

P Values	T آماره	انحراف معیار	ضریب تأثیر	
۰.۰۰۰	۱۰۷.۵۹۶	۰.۰۰۸	۰.۹۰۸	راهبردها -> پیامدها
۰.۰۰۰	۴.۷۲۰	۰.۰۵۲	۰.۲۴۶	شرایط زمینه‌ای -> راهبردها
۰.۰۰۰	۴۶.۱۰۱	۰.۰۱۹	۰.۸۵۸	شرایط مداخله‌ای -> راهبردها
۰.۰۰۰	۱۴۶.۹۸۲	۰.۰۰۶	۰.۹۳۴	عوامل علی -> پدیده محوری
۰.۰۰۰	۱۴.۹۴۴	۰.۰۴۸	۰.۷۱۴	پدیده محوری -> راهبردها

بر اساس یافته‌های پژوهش تمامی فرضیه‌های تحقیق دارای سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ هستند. بنابراین این فرضیه‌ها با اطمینان ۹۵ درصد تأیید و پذیرفته می‌شوند.

در برازش کلی مدل اندازه‌گیری و ساختاری با هم ارزیابی می‌شوند و برازش کلی یک مدل در نظر گرفته می‌شود که به آن GOF می‌گویند و از رادیکال حاصلضرب میانگین دو معیار R2 و شاخص حشو (Communality) استفاده می‌شود.

$$GOF = \sqrt{Communality} \times \sqrt{R^2} = 0.580 * 0.758 = 0.439$$

با توجه به سه مقدار ملاک ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF، حاصل شدن ۰/۵۴۵ برای GOF نشان از برازش کلی قوی مدل است.

بحث و نتیجه‌گیری

دانشگاه و نهاد علم، یکی از نهادهای اصلی است که خروجی‌اش می‌تواند منجر به توسعه، اصلاح جامعه و مبارزه با فساد شود. بنابراین یکی از کارکردهای اصلی و اساسی این نهاد ارائه الگوی تعامل سالم و سازنده میان اعضای جامعه، تربیت آینده‌سازان کشور مبتنی بر آموزه‌های اخلاقی و سلامت، و حساس کردن آن‌ها نسبت به پدیده فساد و مبارزه با فساد است. اما وقتی دانشگاه‌ها به فساد مبتلا شده‌اند و فساد در آن‌ها رو به گسترش می‌شود، سخن نگفتن در این باب، بسیار غیرمسئولانه خواهد بود. بر این اساس، هدف پژوهش حاضر، اعتبارسنجی الگوی فساد آموزشی در دانشگاه‌ها بود. یافته‌ها نشان داد ضریب تأثیر راهبردها بر پیامدها (۰/۹۰) و مقدار تی، (۱/۰۷)، تأثیر شرایط زمینه‌ای بر راهبردها (۲۴/۶ و مقدار تی، ۴/۷)، مقدار تأثیر شرایط مداخله‌گر بر راهبردها (۰/۸۵) و مقدار تی، (۴۶/۱)، مقدار تأثیر عوامل علی بر پدیده محوری (۹۳/۴ و مقدار تی، ۱۴/۶) و مقدار تأثیر پدیده محوری بر راهبردها (۰/۷۱۴) و مقدار تی، (۱۴/۹) حاصل شد. نتایج پژوهش حاضر با مطالعات (18, 21, 22, 24) همسو بود. در تبیین نتایج باید گفت دانشگاه و نهاد علم یکی از نهادهای اصلی اصلاح جامعه و مبارزه با فساد به شمار می‌رود و لذا، یکی از کارکردهای اصلی و اساسی این نهاد ارائه الگوی تعامل سالم و سازنده میان اعضای جامعه، تربیت آینده‌سازان هر کشور مبتنی بر آموزه‌های اخلاقی و تندرستی و حساس کردن آن‌ها

به پدیده فساد و مبارزه با فساد است. وقتی دانشگاه و نهاد علم به فساد مبتلا می‌شود و فساد در آن گسترش مییابد، سخن نگفتن در این خصوص غیرمسئولانه خواهد بود، چرا که پیامدهای آن گسترده و بعضاً بسیار خطرناک است. در واقع، فساد در نهاد علم می‌تواند از طریق کاهش اعتماد عمومی، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی را به عنوان یکی از مهمترین نهادهای اجتماعی تضعیف کند. از این رو، شناسایی دلایل و ریشه‌های فساد دانشگاهی می‌تواند در سیاستگذاری صحیح برای نظام آموزش عالی کمک شایانی بکند. توجه بنیادی به نظام اداری هر جامعه و آسیب شناسی دقیق آن می‌تواند کمک بزرگی به سیاستگذاران آن جامعه باشد که با تشخیص به موقع بتوانند به راه حل‌های لازم بیندیشند. نظام اداری ایران، علیرغم ظاهر مدرن خود، قادر به ایفای کارکردهای یک نهاد مدرن در جامعه نیست و ناکارا و ناسالم بودن نظام اداری مشکلی اجتماعی است؛ یعنی مدیران، کارکنان و ارباب رجوع به خوبی وضعیت بیمارگونه را حس می‌کنند. در چنین فضایی نبود شایسته‌سالاری پرورش می‌یابد و نتیجه‌ای جز کاهش کارایی و اثربخشی جامعه ندارد. لذا، این فساد در ساختار اداری کشور از جمله عوامل مختل کننده ارائه خدمات عمومی سایر نهادها از جمله نهاد دانشگاه است.

ضعف و کاستی‌های موجود در دستیابی به اقتصاد دانش بنیان موجب می‌شود که صنایع ما توان بالایی در جذب و به کارگیری دانش آموختگان دانشگاهی و استفاده از دانش آن‌ها نداشته باشند و چون نیروی متخصص بر مبنای نیاز بازار پرورش نیافته است، صنایع خود را بی‌نیاز از دانشگاه می‌دانند و همگرایی لازم بین آن‌ها شکل نگرفته است که نه صنعت در امر پژوهش هزینه می‌کند و نه دانشگاه به انجام دادن پژوهش‌های کاربردی و منطبق با نیاز صنعت تشویق می‌شود. دانشگاه‌ها برای تأمین کسری بودجه خود به ناچار به سمت برگزاری دوره‌های شبانه، غیرانتفاعی، پیام نور و ... روی آورده‌اند که خود زمینه را برای گسترش فساد بالقوه فراهم آورده است؛ معیارهای سنجش کیفیت دانشجویان انعطاف پذیرتر شده است و خروجی این دانشگاه‌ها مرغوبیت کمتری دارد، رواج مدرک گرای، کمیّت گرایی آموزش عالی و زوال کیفیت، بی‌انگیزگی دانشجویان، بیکاری دانش آموختگان، به هدر رفتن سرمایه گذاری‌های انجام شده برای نظام آموزش عالی، فشار کاری بیشتر بر استادان و به طور کلی، زایل شدن هویت دانشگاهی و بدبین شدن جامعه به کارکرد نظام آموزش عالی از جمله عواملی هستند که مشارکت کنندگان به آن اشاره داشتند. پیشنهاد می‌شود:

- ۱- طراحی نگاهت نهادی جدید با هدف تفکیک وظایف و ادغام نهادهای مکرر و موازی سیاستگذار آموزش عالی و ایجاد تعامل هدفمند و پویا میان این نهادها و لزوم پاسخگویی به نهادهای رسمی قانونگذار و نهادهای نظارتی صورت بگیرد.
- ۲- اعطای استقلال مدیریتی، مالی و اداری کافی به آموزش عالی برای دنبال کردن رژیمهای خطمشی معقولانه و پیروی از سیاست‌های واحد که با جابه جایی دولت‌ها و تغییر فضای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی دستخوش تغییر نشود
- ۳- فعال شدن نهادهایی که به فضای آموزش عالی نزدیک ترند و مشارکت آنان در پیشنهاد و تدوین قوانین و مقررات مانند شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری، هیئت امنای یا شورای مرکزی دانشگاه‌ها که می‌تواند احیا شود.
- ۴- اصلاح هرم هیئت علمی تمام وقت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی اعم از دولتی و غیردولتی با فراهم آوردن زمینه‌های لازم و با تأکید بر شایسته‌سالاری.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاق

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

منابع

1. Bagherimajd K, Khajedad K, Mahmoudi F. Design of a model to reduce academic corruption in higher education. *International Journal of Ethics Education*. 2024;1-25. doi: 10.1007/s40889-024-00197-x.
2. Helianny I, Asmadi E, Sijinjak H, Lubis AF. The Role Of Corruption Education In Combating Corruption Crimes In The Future. *JPH*. 2023;10(2):11-22. doi: 10.26532/jph.v10i2.32344.
3. Waite D, Allen D. Corruption and abuse of power in education administration. *The Urban Review*. 2003;35:281-96. doi: 10.1023/B:URRE.0000017531.73129.4f.
4. Rummyantseva NL. Taxonomy of corruption in higher education. *Peabody Journal of Education*. 2005;80(1):81-92. doi: 10.1207/S15327930pje8001_5.
5. Nye JS. Corruption and political development: A cost-benefit analysis. *American Political Science Review*. 1967;61(2):417-27. doi: 10.2307/1953254.
6. Jin X, Bin F. Analysis of the reasons and countermeasures for academic corruption. *Chinese Education & Society*. 2007;40(6):95-105. doi: 10.2753/CED1061-1932400613.
7. Rafipour F. *The social cancer of corruption*. Tehran: Sohami Publishing; 2009.
8. Osipian AL. University autonomy in Ukraine: Higher education corruption and the state. *Communist and Post-Communist Studies*. 2017;50(3):233-43. doi: 10.1016/j.postcomstud.2017.06.004.
9. Hashemzadeh DH, Fazeli M, Mohadesi-Gilviee H. Measuring Academic Corruption: A Multi-dimensional Model. *Journal of Iranian Social Studies*. 2016;10(4):116-48.
10. Sabic-El-Rayess A, Heyneman SP. Education and corruption. *Education and Corruption*2020.
11. Persists WC. Inequality, education, and corruption. *The Oxford handbook of the quality of government*2021. p. 427-46.
12. Denisova-Schmidt E. Introduction: Corruption in Higher Education: Global Challenges and Responses. *Corruption in Higher Education*2020. p. 1-12.
13. Heyneman SP. Corruption in the education sector. *Handbook on Corruption, Ethics and Integrity in Public Administration*. Edward Elgar Publishing2020. p. 129-38.
14. Silova I, Bray M. The hidden marketplace: Private tutoring in former socialist countries. *Education in a hidden marketplace: Monitoring of private tutoring*2006. p. 71-98.

15. Yang R. Corruption in China's higher education: a malignant tumor. *International Higher Education*. 2005(39):18-9. doi: 10.1080/10611932.2005.11031720.
16. Deliversky J. Preventing corruption in the education system. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*. 2016;6(1):141-6.
17. Santizo Rodall CA, Martin CJ. School-based management and citizen participation: lessons for public education from local educational projects. *Journal of Education Policy*. 2009;24(3):317-33. doi: 10.1080/02680930802669268.
18. Danaifard H. Anti-Corruption Strategy: Does Information Technology Reduce Corruption? *Management Research in Iran*. 2021;9(2):101-17.
19. Seifzadeh A. Investigating citizens' perception of administrative corruption and demographic variables affecting it (case study: Birjand). *Khorasan Social Cultural Studies*. 2016;10(4):114-93.
20. Yun A. Corruption in Uzbek higher education: Detrimental impurity for the future. *Central Asia Policy Briefs*. 2016;34.
21. Mohammadian K, Salimi J, Azizi N, Mohamadi S. Structural roots of the occurrence of academic corruption in higher education in Iran. *Journal of Educational Sciences*. 2020;27(2):159-82. doi: 10.22055/edus.2021.33499.3031.
22. Rabiei A. *Long live Corruption (Political Sociology of Corruption in Third World Governments)*. Tehran: Printing and Publishing Organization and Ministry of Culture and Islamic Guidance; 2003.
23. Atshak M, Ghahrani M, Abolghasemi M, Farastkhah M. The concept of administrative corruption in the public education system. *Ethics in Science and Technology*. 2014;6(3):33-47.
24. Rashidi A, Raisi L. Corruption and Its Impact on Human Rights. *Quarterly Journal of Social Development*. 2017;11(4):237-54. doi: 10.22055/qjsd.2017.13013.